PRACE
TOWARZYSTWA PRAWNICZEGO
w WARSZAWIE

ROK 1930

WARSZAWA
TOWARZYSTWO PRAWNICZE W WARSZAWIE
1931.

DRUKARNIA
R. OLESIŃSKI, W. MERKEL i S-ka
WARSZAWA UL. CHŁODNA 37

RADA.

A. W roku sprawozdawczym Rada odbyła 6 posiedzeń, poświęconych po za bieżącemi sprawami administracyjnemi, rozważeniu szeregu zagadnień organizacyjnych.

1. Postanowiono wezwać prezydja sekcyjne do wzmożenia prac, zarówno w dziale organizacji odczytów naukowych, jak i prac komisyjnych. Prezydja powinny przestrzegać stałego prowadzenia protokułów posiedzeń naukowych oraz organizacyjnych prac Towarzystwa. pracowania dorocznego sprawozdania Towarzystwa Prawniczego. Sprawozdania z posiedzeń sekcyjnych powinny być bez zwłoki przesyłane za pośrednictwem Sekretarjatu Rady do Gazety Sądowej Warszawskiej.

2. Uznano, że sprawozdania roczne Towarzystwa powinny dawać w szerszym niż dotychczas zakresie obraz naukowych i organizacyjno-naukowych prac Towarzystwa W tym celu należy powrócić do typu sprawozdań, wypracowanego w latach 1912, 1913.

3. Postanowiono zwrócić szczególną uwagę na rozwój bibljoteki Towarzystwa Prawniczego, która powinna służyć potrzebom naukowym członków. Do spraw bibljoteki powołano Komisję w nowym składzie. Komisję upoważniono do poczynienia niezbędnych zakupów książek, pism, oraz pomieszczeń na nie, jak również do wydatkowania na oprawę druków. Przyjęto regulamin korzystania z bibljoteki Towarzystwa Prawniczego.

4. Postanowiono przyjąć tezy, opracowane przez specjalną Komisję Towarzystwa w odpowiedzi na ankietę Marszałka Sejmu w sprawie zmiany Konstytucji Rzeczpospolitej Polskiej. Tezy przesłano panu Marszałkowi Sejmu.

5. Uchwalono zgodzić się na podjęcie przez Towarzystwo pracy nad monografją o życiu prawniczem Polski. (wniosek p. Szymona Rundsteina).

6. Postanowiono przedstawić Walnemu Zebraniu wniosek o przyjęciu darowizny p. Jakóba Glassa na rzecz Towarzystwa.

7. Uzyskano zezwolenie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na przyjęcie zapisu ś. p. Janowskiego.

8. Przyjęto w poczet członków Towarzystwa 24 osoby, wykreślono 6 osób.

B. Rada Towarzystwa udzielała w roku sprawozdawczym lokalu: 1) na posiedzenia redakcji „Orzecznictwa Sądów Polskich" (bezpłatnie), 2) na referaty Towarzystwa Prawa Międzynarodowego (bezpłatnie), 3) na posiedzenia seminarjum aplikantów adwokackich, urządzane przez Okręgową Radę Adwokacką (2 razy w tygodniu).

C. W roku sprawozdawczym ukazał się 7 tom III serji *Themis Polskiej*, wydawanej jako organ Towarzystwa Prawniczego. Tom ten zawiera treść następującą:

W. Makowski. Reklama polityczna a t. zw. wola społeczna.

J. Rafacz. Kara „sześć grzywien" w Łęczyckiem w późniejszem średniowieczu.

J. Rafacz. Kradzież w statucie łęczyckim w r. 1502.

I. Koschembahr-Łyskowski. La réparation morale dans la législation polonaise la plus récente.

E. Jarra. Eléments religieux dans la législation polonaise.

R. Longchamps de Berier. Formation et inexécution des contrats en géneral.

L. Babiński. Méthodes de conclusion des traités internationaux.

Z. Gawrońska. Tezy z orzeczeń francuskiego Sądu Kasacyjnego w sprawach cywilnych.

D. Wzorem lat ubiegłych zamierzenia Towarzystwa Prawniczego spotykały się z życzliwem poparciem zarówno władz rządowych jak i prasy prawniczej, oraz codziennej. Rada Towarzystwa składa niniejszem szczególne podziękowanie Redakcji „Gazety Sądowej Warszawskiej".

E. Rada Towarzystwa Prawniczego wyraża nadzieję, że podjęte przez nią prace organizacyjne pozwolą jej, przy życzliwem współdziałaniu ogółu członków Towarzystwa, wypełnić zadania, dla których przed 25 laty została do życia powołana i które w nowych dziś warunkach sto-

ją nadal przed nami w zakresie, którego nie uszczupliło powstanie szeregu zrzeszeń prawników o celach specjalnych.

WALNE ZEBRANIE.

XXV Walne zebranie Towarzystwa odbyło się 17/VI 1932 pod przewodnictwem p. S. Kijeńskiego oraz asesorów S. Goldsteina, J. Warszawskiego. Po uczczeniu pamięci zmarłych członków Towarzystwa wysłuchano sprawozdania z działalności Towarzystwa, złożonego przez Prezesa Rady K. Lutostańskiego oraz skarbnika A. Jackowskiego.

W myśl wniosku Komisji Rewizyjnej udzielono Radzie absolutorjum za okres prac 1931 r. Utrzymano składkę w dotychczasowej wysokości. Do Rady wybrano pp. A. Dubieńskiego (na 2 lata), Z. Blenaua, I. Sunderlanda (na 3 lata).

Do Komisji Rewizyjnej powołano pp.: Z. Rymowicza, S. Sieczkowskiego, S. Szczepańskiego. Wyrażono podziękowanie za owocną 12-letnią pracę ustępującemu z Rady p. L. Babińskiemu, dotychczasowemu Sekretarzowi Towarzystwa. Przyjęto darowiznę p. Jakóba Glassa, składającą się z czterech działek placu na Mokotowie, powierzchni 1621,08 m.^{2}. złożono darczyńcy podziękowanie oraz upoważniono Radę Towarzystwa do dokonania formalności, związanych z przyjęciem darowizny, jako też z przepisaniem tytułu własności placów na rzecz Towarzystwa.

PRACE SEKCYJNE.

A.

Zjednoczone Sekcje.

12 lutego na zaproszenie Rady Towarzystwa prof. Henri Mazeaud z Lille, delegowany do wykładów prawa francuzkiego w Uniwersytecie Warszawskim, wygłosił w języku francuzkim referat: *Le dommage moral.*

Prelegenta powitał Prezes Rady, poczem oddał przewodnictwo Prezesowi Sekcji Prawa cywilnego.

Obecnych było 50 osób.

B.

SEKCJA PRAWA CYWILNEGO.

13 maja p. Kazimierz Głębocki wygłosił referat

O odpowiedzialności Państwa Polskiego za zobowiązania Banku Włościańskiego.

9 grudnia p. Leon Nowodworski wygłosił referat

O najistotniejszych różnicach między nową i dawną procedurą cywilną.

Referent podał w ogólnym zarysie zasady nowego K. P. C. oraz jego najistotniejsze różnice z U. P. C. 1864 r.; podkreślił ograniczenie dyspozycyjności, rozszerzenie metody instrukcyjnej, wprowadzenie uprawnień sądu nietylko formalnych, ale i natury materjalnej, a przez to uszczuplenie inicjatywy stron, wprowadzenie nowej zasady o wskazaniu poprzednika, rozszerzenie zasady t. zw. koncentracji, ograniczenie większe publiczności rozpraw i sprawę bezpośredniości postępowania. Omówił poszczególne najważniejsze zasady K. P. C.; sprawę podsądności i właściwości sądów, postępowania nakazowego i upominawczego; sprawę zastępstwa stron, wprowadzenia instytucji kuratora, przymusu adwokackiego; sprawę dowodów w procesie, nowych zasad badania świadków, wprowadzenie posiłkowego przesłuchania stron, możności powiększania powództw; sprawę wyroków, wprowadzenie wyroków wstępnych, rozstrzygających zasadę prawną, możność uzupełnienia wyroków; sprawę środków odwoławczych, skrócenie terminów, rozszerzenie możności zaskarżenia zarządzeń sądowych, postępowanie w Sądzie Apelacyjnym i Najwyższym, rozszerzenie skarg restytucyjnych i usunięcie t. zw. skarg trzeciego, wreszcie sprawę sądownictwa polubownego i formalności, z postępowaniem tem związane.

Następnie referent przeszedł do szczegółowego omawiania poszczególnych działów K. P. C., trzymając się kolejności, w U. P. C. przewidzianej.

Przedewszystkiem omówił część ogólną, zwróciwszy uwagę na art. 5 i art. 7, znowelizowany w r. 1932. Następnie referent pszeszedł do przepisów, zawartych w księdze pierwszej K. P. C., omówił właściwości sądu pokoju, sądów grodzkich i sądów okręgowych, podkreślił

różnice z U. P. C., kwestję umów prorogacyjnych, sprawę wyłączenia sędziów; z przepisów, w księdze II zawartych, podkreślił różnice z U. P. C., sprawę współuczestnictwa w sporze; omówił również sprawę interwencji głównej i ubocznej oraz przypozwania, które w myśl K. P. C. jest oznajmieniem sporu i nie istnieją ograniczenia co do momentu wniesienia podania o przypozwanie; zapoznał z nową instytucją wskazania poprzednika, omówił dokładnie sprawę zastępstwa stron, pełnomocnictwa procesowego i jego zakresu; w sprawie kosztów sądowych podkreślił przepisy art. 58 (przyznanie kosztów, niezbędnych do celowego dochodzenia praw), art. 103, art. 104 i art. 105, wyrażając zdanie, że adwokat nie może być uważany za zastępcę strony, którego sąd może skazać na zwrot kosztów. W kwestji prawa ubogich zwrócił uwagę na art. 112, zwężający prawo udzielania prawa ubogich i żądający stwierdzenia zupełnego ubóstwa; również na przepis, upoważniający do żądania zwrotu kosztów do momentu zamknięcia rozprawy i zgłoszenia tego wniosku do protokułu (art. 110); zwrócił dalej uwagę na art. 139, w myśl którego i w sądzie grodzkim należy dołączać odpisy dla strony przeciwnej (w związku z art. 390); w sprawie doręczeń zasługuje na uwagę art. 157 o mianowaniu kuratora i doręczenia mu pozwu; w kwestji posiedzeń sądowych art. 169 zasługuje na uwagę oraz art. 172, mający dla adwokatów praktyczne znaczenie, art. 176 (możność przybrania przysięgłego stenografa), art. 179 (konieczność żądania wpisania zastrzeżenia do protokółu w razie obrazy przepisów postępowania pod rygorem utraty czynienia później zarzutów); w sprawie terminów różnicę z U. P. C. stanowi p. 4 art. 181; w kwestji zawieszenia postępowania ważny praktycznie jest przepis art. 206; w postępowaniu przed sądem okręgowym nowość stanowi, że pozew nie wymaga wymienienia przepisów prawa, na których powództwo się opiera i możność zgłoszenia wniosku o polecenie pozwanemu dostarczenia, będącego w jego posiadaniu, dowodu lub dokumentu (p. 2 art. 215); dalej przepis art. 213, art. 215 i art. 216 o zmianie powództwa.

W dyskusji p. Kuratowski podkreśli daleko idące różnice w postępowaniu dowodowem, mające ważne praktyczne znaczenie; rozszerzenie zasad instrukcyjności — nie będzie miało praktycznego dużego znaczenia, gdyż wykluczone prawie jest, aby sąd sam zbierał dowody i incjatywa stron zawsze będzie miała decydujące znaczenie. Referent wyjaśnił kilka kwesji, poruszanych przez adw. Żegilewicza (sprawę zwrotu kosztów, różnicy najmu i w związku z kwestją właściwości sądów).

16 grudnia p. Leon Nowodworski wygłosił referat

O najistotniejszych różnicach między nową i dawną procedurą cywilną (dokończenie).

Referent przystąpił do omawiania działu K. P. C., dotyczącego rozprawy sądowej; art. 229 K. P. C. nie stanowi nowego przepisu, gdyż znajduje się analogiczny przepis w art. 312 U. P. C.; praktyka wykaże, czy pod tym względem zajdą poważniejsze zmiany; K. P. C. w art. 230 rozszerza uprawnienia przewodniczącego; w myśl art. 232 sprawa idzie bez referatu i jedynie sprawę się referuje w razie potrzeby; zgodnie z art. 238 strona aż do zamknięcia rozprawy może składać dowody, ale w razie opóźnienia naraża się na koszta; nowością są art. 239 i 240, które zezwalają na zarządzenie oddzielnych rozpraw i łącznych rozpraw w kilku sprawach; art. 241 zawiera przepisy zarzutów formalnych, odpowiadających dawnym ekscepcjom, przyczem w myśl art. 243 przysługuje prawo sądowi z urzędu w niektórych kwestjach brania pod uwagę zarzutów formalnych; odrębne od dotychczasowych przepisów są art. 245 i 247 § 2. W dziale o dowodach art. 251 — wprowadza nową zasadę dopuszczania dowodu nawet niepowołanego przez strony; przepisy U. P. C. dopuszczały tę zasadę, ale jako wyjątek; art. 289 zawiera ograniczenie w tej zasadzie dla sądu; nowy przepis zawiera art. 252§ 2; art. 253 § 2 jest usankcjonowaniem dotychczasowej jurypsrudencji; w postępowaniu dowodowem przejawia się większa bezpośredniość postępowania; art. 263 § 2 zmienia termin do wytknięcia nieprawidłowości postępowania; art. 268 wprowadza nowe pojęcie „uprawdopodobnienia"; co do dokumentów, art. 272 znajduje odpowiednik w art. 409 i 410 U. P. C., art. 283 i 284 odpowiadają postępowaniu w razie zgłoszenia wątpliwości co do autentyczności aktu i w razie zarzutu fałszu aktu; co do badań świadków — kwestja wyłączenia częściowo jest rozszerzona, częściowo zwężona (art. 291), wprowadzono przymus zeznawania; biegli mogą być wyłączani według K. P. C. w szerszym zakresie, niż według U. P. C. (art. 312); co do przesłuchania stron — to U. P. C. znała zastosowanie tego przepisu, ale wypadki te były wyjątkowemi, specjalnie przewidzianemi, gdy K. P. C. wprowadza przesłuchanie stron jako ogólny dowód, wszakże posiłkowy (art. 330 § 5); dział zabezpieczenia dowo-

dów nie zawiera nowych przepisów, jedynie p. 2 art. 337 jest pewną nowością; wyroki w przeważnej części są regulowane analogicznie z U. P. C.; pewną zmianę wprowadza § 1 art. 348; ważną zmianą, wprowadzoną przez nowelę, jest konieczność składania prośby o uzasadnienie i od daty doręczenia wyroku biegną terminy apelacji; w wyrokach zaocznych składa się sprzeciw; odrębne przepisy od U. P. C. stanowią § 2 art. 366 i art. 374; niema przy wyrokach zaocznych przedawnienia 3 letniego; zasługuje na uwagę art. 377, dotyczący uzupełnienia wyroku; postanowienia (dawne decyzje) są stanowcze i przedstanowcze; referent zwrócił uwagę na art. 385, 386 i 387; w postępowaniu przed sadami grodzkiemi należy zwrócić uwagę na art. 390, § 2 i art. 391; nowością jest art. 394 i § 2 art. 399, art. 395: co do apelacji ważne są art. 404, 407; 410 i 411, 412 i 415 (analogja z art. 773 U. P. C.) 416 (dawniej następowało umorzenie, obecnie odrzucenie); nowością jest art. 419 § 1, (chociaż w niektórych wypadkach zasada ta była przewidziana w U. P. C.). Następnie referent w krótkości zanalizował przepisy, dotyczące zażaleń (art. 426 do 430) oraz kasacji, zwróciwszy uwagę na przepisy art. 431 § 2, art. 432, art. 439, art. 441, 446 i 447, podkreślił pewne pomieszanie przepisów dotychczasowych o kasacji i rewizji; dotychczasowe przepisy o restytucji uregulowane są w dziale o wznowieniu postępowania, przyczem przepisy te szerzej obejmują te kwestje (art. 450 i 452). Wobec zapowiedzenia oddzielnych referatów co do postępowania nakazowego i upominawczego, referent nad temi przepisami się nie zastanawiał; referent pominął również dział K. P. C. o sądzie polubownym, wyrażając nadzieję, że ważny ten dział będzie przedmiotem oddzielnego referatu.

R. Kuratowski podkreślił przepis art. 272 K. P. C., sankcjonujący zasadę: „lettres passent temoins", i zaznaczył, że pewien odłam członków Komisji Kodyfikacyjnej życzył sobie przyjąć zasadę odpowiedzialności świadków nawet przy istnieniu pisma.

J. Namitkiewicz zreasumował zalety K. P. C., podkreślił rolę sędziego, kierownika nietylko formalnego procesu, zaznaczył pożyteczność wprowadzenia dowodu przez przesłuchanie stron. Referent w odpowiedzi na zapytanie adw. Maciejki co do rozpatrywania sprawy bez stawiennictwa powoda—zwrócił uwagę na art. 210 i 231, które tę sprawę regulują.

C.

SEKCJA PRAWA PAŃSTWOWEGO I ADMINISTRACYJNEGO.

Działalność sekcji ześrodkowała się na pracach specjalnej Komisji, powołanej w 1931 r. przez Radę Towarzystwa na wniosek Sekcji celem opracowania opinji Towarzystwa w odpowiedzi na ankietę, przysłaną przez p. Marszałka Sejmu w sprawie zmian Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W roku sprawozdawczym Komisja ukończyła obrady plenarne (ogółem 37 posiedzeń) i powierzyła ostateczne ułożenie tekstu odpowiedzi podkomisji redakcyjnej. W skład Komisji wchodzili: Stefan Urbanowicz (przewodniczący), Jakób Warszawski (sekretarz), członkowie: Leon Babiński, Bolesław Bielawski, Stanisław Bukowiecki, Antoni Chmurski, Aleksander Dubieński, Stefan Dziewulski, Mieczysław Ettinger, Wacław Komarnicki, Henryk Konic, Jan Kopczyński, ś. p. Józef Kuczyński, Aleksander Lednicki, Karol Lutostański, Aleksander Mogilnicki, Jan Morawski, Jan Nowodworski, Szymon Rundstein, Mieczysław Szerer, Józef Siemieński, Michał Waśkowski, Zygmunt Zaleski.

Do Podkomisji redakcyjnej wchodzili: Stefan Urbanowicz (przewodniczący), Jakób Warszawski (sekretarz), Antoni Chmurski, Jan Kopczyński.

Podkomisja odbyła 8 posiedzeń.

Odpowiedź składa się z uchwalonych tez oraz z obszernych motywów, ujętych w 8 zagadnień.

Tezy brzmią jak następuje:

Zagadnienie I.

Wybór Prezydenta Rzeczypospolitej
Zastępstwo Prezydenta Rzeczypospolitej.

Tezy: 1. — Prezydenta Rzeczypospolitej wybierają na lat 7 bezwzględną większością głosów Izba Poselska i Senat, połączone w Zgromadzenie Narodowe. Zgromadzenie Narodowe zwołuje Prezydent Rzeczypospolitej w ciągu ostatnich 90 dni siedmiolecia swego urzędowania. Jeżeli zwołanie nie nastąpi na 30 dni przed upływem siedmiolecia, Izba Poselska i Senat łączą się z samego prawa w Zgromadzenie Narodowe na zaproszenie Marszałka Izby Poselskiej i pod jego przewodnictwem.

2. — W razie opróżnienia urzędu Prezydenta Rze-

czypospolitej Izba Poselska i Senat łączą się natychmiast na zaproszenie Marszałka Izby Poselskiej i pod jego przewodnictwem z samego prawa w Zgromadzenie Narodowe — celem wyboru Prezydenta. Gdyby Izba Poselska lub Senat były rozwiązane w chwili, gdy urząd Prezydenta Rzeczypospolitej jest opróżniony, Marszałek Izby Poselskiej zarządzi niezwłocznie nowe wybory do Izby Poselskiej i Senatu.

3. — Jeżeli Prezydent R. przez 3 miesiące nie sprawuje urzędu Izba Poselska i Senat łączą się na zaproszenie Marszałka Izby Poselskiej i pod jego przewodnictwem z samego prawa w Zgromadzenie Narodowe celem powzięcia uchwały, czy urząd Prezydenta R. uznać za opróżniony. Uchwała uznająca urząd Prezydenta R. za opróżniony zapada większością 3/5 głosów przy obecności przynajmniej 2/3 ustawowej liczby posłów i senatorów.

4. — Jeżeli Prezydent Rzeczypospolitej nie może sprawować urzędu w razie opróżnienia urzędu Prezydenta R. wskutek śmierci, zrzeczenia się lub innej przyczyny, zastępuje go Marszałek Izby Poselskiej.

Zagadnienie II.

Uprawnienia Prezydenta Rzeczypospolitej w stosunku do Izby Poselskiej i Senatu.

Tezy: 1. — Prezydent R. zwołuje, otwiera, odracza i zamyka Izbę Poselską i Senat, przyczem odnośne akty kontrasygnuje Prezes Rady Ministrów.

2. — Sesję zwyczajną zwołuje Prezydent R. corocznie, najpóźniej na dzień 31 października. Sesja zwyczajna nie może być zamknięta, dopóki nie będzie uchwalony lub dopóki nie upłyną terminy, przewidziane do uchwalenia budżetu przez Izbę Poselską i Senat.

3. — Prezydent R. może zwołać Izbę Poselską i Senat w każdym czasie na sesję nadzwyczajną według własnego uznania, a winien to uczynić na żądanie 1/3 ogółu posłów, względnie senatorów w ciągu 2-ch tygodni.

4. — Odroczenie wymaga zgody Izby Poselskiej, względnie Senatu, jeżeli ma być w ciągu tej samej sesji powtórzone lub jeżeli przerwa ma trwać dłużej, niż 30 dni.

5. — Odroczenie lub zamknięcie sesji nadzwyczajnej Izby Poselskiej i Senatu, zwołane na żądanie posłów względnie senatorów, nie może nastąpić przed wyczerpaniem przedmiotu obrad, dla którego zostały zwołane. Na

porządku dziennym takiej sesji, poza sprawami, dla jakich została zwołana, mogą się znaleźć tylko ustawy nagłe, interpelacje i wnioski nagłe.

6. — Prezydent R. rozwiązuje Izbę Poselską, względnie Senat po upływie czasu, na jaki zostały zwołane. Prezydent R. może umotywowanem orędziem rozwiązać Izbę Poselską lub Senat przed uływem czasu, na które zostały wybrane, na podstawie uchwały Rady Ministrów, jednakże tylko raz jeden z tego samego powodu.

Zagadnienie III.

Powoływanie Rządu i Władz Publicznych.

Tezy. 1. — Prezydent R. mianuje i odwołuje Prezesa Rady Ministrów, na jego wniosek i odwołuje ministrów, a na wniosek Rady Ministrów obsadza urzędy cywilne i wojskowe, zastrzeżone w ustawach.

2. — Nominacje i dymisje ministrów i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, jak również urzędników, których nominacja należy do Prezydenta R., wymagają kontrasygnaty Prezesa Ministrów.

3. — Osobna ustawa ustanowi tryb i sposób obsadzania urzędów publicznych.

Zagadnienie IV.

Zwierzchnictwo Sił Zbrojnych.

Tezy: 1. — Prezydent R. może wypowiedzieć wojnę i zawrzeć pokój tylko za uprzednią zgodą Sejmu.

2. — Prezydent R. jest zwierzchnikiem sił zbrojnych państwa.

3. — Zastępcą Prezydenta R. w zakresie zwierzchnictwa nad siłami zbrojnemi jest Minister Obrony Narodowej.

5. — Na wypadek wojny naczelnego wodza sił zbrojnych mianuje i odwołuje Prezydent R. na wniosek przedstawiony przez Ministra Obrony Narodowej Radzie Ministrów i przez tę uchwalony.

Zagadnienie V.

Prawo Łaski.

Tezy: 1. — Prezydent R. może karę orzeczoną wyrokiem prawomocnym — darować lub złagodzić, może również darować skutki skazania.

2. — Amnestja i abolicja mogą nastąpić tylko w drodze ustawodawczej; nie mogą one objąć należności na rzecz osób prywatnych.

3. — Prezydent R. nie może stosować prawa łaski do Ministrów postawionych w stan oskarżenia przez Izbę Poselską.

Zagadnienie VII.

Odpowiedzialność Prezydenta Rzeczypospolitej.

Tezy: 1 — Prezydent R. P. nie jest z tytułu swojej działalności urzędowej odpowiedzialny ani politycznie, ani cywilnie. Prezydent R. może być pociągnięty do odpowiedzialności konstytucyjnej za pogwałcenie konstytucji, zdradę kraju lub przestępstwo.

2. — Do odpowiedzialności konstytucyjnej pociąga Prezydenta R. Zgromadzenie Narodowe większością 3/5 głosów przy obecności ½ ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego.

3. — Zgromadzenie Narodowe dla pociągnięcia Prezydenta R. do odpowiedzialności konstytucyjnej zwołuje Marszałek Izby Poselskiej na wniosek 100 posłów i senatorów.

4. — Prezydenta R. pociągniętego do odpowiedzialności konstytucyjnej sądzi Trybunał Stanu.

Zagadnienie IX.

Odpowiedzialność Rządu.

Tezy: 1. — Rada Ministrów odpowiada solidarnie za ogólną polityką Rządu i za akty rządowe Prezydenta R. Ministrowie odpowiadają parlamentarnie za swoją działalność urzędową. Votum nieufności Izby Poselskiej lub Senatu, wyrażone całemu gabinetowi, pociąga za sobą obowiązek do ustąpienia dla wszystkich ministrów, — votum nieufności wyrażone jednemu ministrowi nie obowiązuje do ust ustąpienia pozostałych.

2. — Do zgłoszenia wniosku o votum nieufności potrzeba 1/8 ustawowej liczby posłów, względnie senatorów.

3. — Głosowanie nad wnioskiem votum nieufności może nastąpić dopiero w tydzień po zgłoszeniu tegoż.

4. — Do przyjęcia wniosku o wyrażenie votum nieufności potrzeba większości ustawowej liczby posłów, niezależnie od liczby obecnych.

5. — W razie zgłoszenia wniosku o votum nieufności,

sesja parlamentarna przed załatwieniem tego wniosku nie może być ani zamknięta, ani odroczona.

6. — Rząd i poszczególni ministrowie ponoszą odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu za pogwałcenie Konstytucji, złamanie ustawy oraz za narażenie Państwa na niebezpieczeństwo lub zagrożenie interesom Państwa.

7. — Wniosek o pociągnięciu Rządu lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej musi być podpisany przez 1/8 liczby posłów lub senatorów.

8. — Uchwała o pociągnięciu Rządu lub Ministra do odpowiedzialności konstytucyjnej wymaga większości ustawowej liczby posłów, względnie senatorów.

9. — Ministrów pociągniętych do odpowiedzialności konstytucyjnej sądzi Trybunał Stanu, złożony z Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, jako przewodniczącego oraz 12 członków, wybranych z poza grona przez Izbę Poselską w liczbie 8 i przez Senat w liczbie 4.

Zagadnienie XIV.

Budżet i Kontrola Finansowa.

Tezy: 1. — Utrzymuje się dotychczasowy system, ze zmanami poniżej wyłuszczonemi (art. Konst. 4, 7, 8, 9, 25, 44 lub 5).

2. — Rząd składa Izbie Poselskiej na sesji zwyczajnej projekt budżetu wraz z załącznikami nie później, niż na 165 dni przed rozpoczęciem następnego okresu budżetowego. Jeżeli przed tym terminem sesja zwyczajna nie będzie zwołana, Izby zbiorą się automatycznie na 165 dni przed początkiem następnego roku budżetowego.

3. — Odroczenie Sejmu przerywa bieg terminów zakreślonych Izbom do załatwienia budżetu.

4. — Jeżeli kredyty, przewidziane w budżecie, okażą się niewystarczające, niedopuszczalne jest przekroczenie ich bez uchwalenia przez Sejm kredytów dodatkowych.

Tylko w czasie, gdy Sejm jest rozwiązany lub sesje Sejmu zamknięte, Rada Ministrów, w wypadkach nagłej konieczności państwowej, władna jest pozwolić na przekroczenie kredytów, obowiązana jest jednak złożyć Izbie Poselskiej na jej najbliższem posiedzeniu projekt ustawy o kredytach dodatkowych.

5. — Ustawa skarbowa nie może zawierać przepisów prawnych, nie dotyczących bezpośrednio wykonania budżetu na dany okres budżetowy.

6. — Przedstawienie dorocznego zamknięcia rachun-

ków państwowych do parlamentarnego zatwierdzenia winno nastąpić w ciągu 10 miesięcy po upływie roku budżetowego.

7. — Osobna ustawa określi bliżej sposób układania, uchwalania i wykonywania budżetu oraz kontroli nad jego wykonaniem.

D.

SEKCJA DAWNEGO PRAWA POLSKIEGO.

Sekcja dawnego prawa polskiego plenarnych posiedzeń w okresie sąrawozdawczym nie odbywała. Natomiast prezes i wiceprezes brali żywy udział w pracach komisji konstytucyjnej.

Wyrazem tego udziału jest odpowiedź osobna na sejmową ankietę konstytucyjną, napisana przez prezesa sekcji p. Józefa Siemieńskiego, ogłoszona w serji odpowiedzi w „Nowem Państwie" oraz wydana w 1932 osobno p. t. *O przyszłą Konstytucję*. Praca ta była omawiana w sekcji prawno-ekonomicznej wydziału II Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i została w r. 1932 wydana w jego „Rozprawach z polskiego prawa politycznego dawnego i obecnego" po francusku p. t. *La prochaine constitution*.

Autor wnioski swoje opiera na stwierdzeniu współczesnego kierunku rozwojowego prawa konstytucyjnego— na tle polskiej kultury politycznej, nawiązując do podstaw prawno-politycznych dawnej Polski oraz państw polskich XIX wieku.

BIBLJOTEKA.

Ilość książek ogółem — 3761.
Nowo nabytych — 9.
Pisma:

1. Dziennik Ustaw.
2. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości.
3. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Skarbu.
4. Gazeta Administracji i Policji Państwowej.
5. Gazeta Sądowa Warszawska.
6. Głos Sądownictwa.
7. Monitor Polski.
8. Palestra.
9. Prawo.
10. Przegląd Prawa i Administracji.
11. Przegląd Notarjalny.
12. Notarjat i Hipoteka.
13. Przegląd Prawa Handlowego.
14. Przewodnik Ubezpieczeniowy.
15. Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny.
16. Życie Urzędnicze.
17. Sejm: Sprawozdanie stenograficzne i druki.
18. Senat: Sprawozdania stenograficzne i druki.
19. Zbiór Wyroków Najwyższego Trybunału Admin.
20. Orzecznictwo Sądów Najwyższych w sprawach podatkowych i administracyjnych.
21. Annales de droit commercial.
22. Annuaire de législation étrangère.
23. Annuaire de législation française.
24. Bulletin de droit tschécoslovaque.
25. Bulletin mensuel de la Societé de législation comparée.
26. Deutsche Juristen Zeitung.
27. Bulletin du Ministère du Travail.
28. Revue de droit international privé.
29. Revue du droit public et de la science politique en France et à l'étranger.
30. Revue trimestrielle de droit civil.
31. Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht.

Korzystało z bibljoteki osób — 31.
Wypożyczono dzieł — 37.
„ pism — 80.

Dary w książkach otrzymano od pp.: Kazimierza Kardaszewicza, Romana Kuratowskiego, Kasy im. Mianowskiego, Rudolfa Langroda, Jerzego Neymana, Szymona Rundsteina.

Bibljoteka wraz z czytelnią były otwarte codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od 18.30 do 21.

OGÓLNE ZESTAWIENIE DOCHODÓW I WYDATKÓW
za 1932 r.

	Rozchody		Dochody	
F. Hoesick			0	05
Składki			5377	—
Dochód z sumy hipotecznej			4200	—
Procenty			68	25
B-k Handlowy w W-wie	0	05		
Wydatki biurowe	942	96		
Lokal	6179	61		
Pensje	2080	—		
Ubezpieczenia	37	05		
Różne wydatki	545	—		
Koszty inkasa składek	526	30		
Składki członk. w pokr. instytucjach	200	—		
	10510	97	9645	30
Nadwyżka rozchodów nad dochodami			855	67
	10510	97	10510	97

BILANS SUROWY
na dz. 31.XII 1932 r.

	Obroty				Salda			
Kasa	5632	34	5405	16	227	18		
P. K. O.	11718	36	7847	25	3871	11		
F. Hoesick			0	05			0	05
B-k Handlowy w W-wie	0	05			0	05		
Sprzęty	136	04			136	04		
Bibljoteka.	1899	16	1899	16	—	—		
Pisma perjodyczne	1672	41	1673	41	—	—		
Suma hipoteczna	52500	—	—	—	52500	—		
Sumy przechodnie	110	—	110	—				
Wydatki biurowe	942	96			942	96		
Lokal	6179	61			6179	61		
Pensje	2080	—			2080	—		
Ubezpieczenia	37	05			37	05		
Różne wydatki	545	—			545	—		
Składki			5377	—			5377	—
Koszta inkasa składek	526	30			526	30		
Bibljoteka	2797	01			2797	01		
Dochód z sumy hipotecznej			4200	—			4200	—
Składki członkowskie w pokr. instytucjach	200	—			200	—		
Procenty			68	25			68	25
Środki finansowe T-wa.			60397	01			60397	01
	86977	29	86977	29	70042	31	70042	31

BILANS ZAMKNIĘCIA RACHUNKÓW

za rok 1932.

AKTYWA			PASYWA		
Kasa	227	18	Środki finansowe T-wa	59531	34
P. K. O.	3871	11			
Sprzęty	136	04			
Suma hipoteczna	52500	—			
Bibljoteka	2797	01			
	59531	34		59531	34

PROJEKT BUDŻETU NA ROK 1933.

Przychód.	Zł.
Saldo kasowe	227.18
Saldo w P. K. O.	3.871.11
Składki członkowskie	5.000.—
Procenty	3.675.—
Rada adwokacka	2.500.—
Nadzwyczajne	500.—
Razem . . .	15.773.29

Rozchód.	4.300.—
Lokal	4.300.—
Wydatki biurowe	1.000.—
Koszty inkasa	500.—
Pensje (sekretarjat, rachunkowość, woźny) .	2.300.—
Ubezpieczenie	70.—
Bibljoteka	3.500.—
Wydawnictwa	2.000.—
Składki członk. w pokrewnych instytucjach . .	200.—
Nieprzewidziane	500.—
Razem	14.370.—

SKŁAD OSOBOWY.

Rada.

Prezes — Karol Lutostański.
Wice Prezes — Szymon Rundstein.
Sekretarz — Leon Babiński (do 17 czerwca 1932), Zygmunt Blenau (od 12 lipca 1932).
Skarbnik — Aleksander Jackowski (do 17 czerwca 1932), Aleksander Dubieński (od 12 lipca 1932 r.).
Członkowie — Jan Sunderland (zastępca sekretarza) Michał Waśkowski, Aleksander Jackowski (od 12 lipca 1932 r.). Pozatem w Radzie zasiadają prezesi Sekcyj.

Komisja Rewizyjna.

Zygmunt Rymowicz, Stefan Sieczkowski, Stanisław Szczepański.

Prezydjum Sekcji Prawa Cywilnego.

Prezes — Jan Namitkiewicz.
Wice Prezes — Roman Kuratowski.
Sekretarz — Jan Tatarkiewicz.
Zastępca sekretarza — Janusz Tomorowicz.

Prezydjum Sekcji Prawa Karnego.

Prezes — Wacław Makowski.
Wice Prezes — Mieczysław Ettinger.
Sekretaz — Michał Skoczyński.
Zastępca sekretarza — Wacław Tyrchowski.

Prezydjum Sekcji Prawa Państwowego i Administracyjnego

Prezes — Stefan Urbanowicz.
Sekretarz —Wacław Czapiński.
Zastępca sekretarza — Witold Chwalewik.

Prezydjum Sekcji Historji Prawa Polskiego.

Prezes — Józef Siemieński.
Wice Prezes — Leon Babiński.
Sekretarz — Adam Stebelski.
Zastępca sekretarza — Stanisław Groniowski.

Prezydjum Sekcji Ekonomiczno-Społecznej (ekonomicznej i prawa skarbowego).

Prezes — Stefan Dziewulski.
Wice Prezes — Janusz Machnicki.
Sekretarz — Wacław Babiński.
Zastępca sekretarza — Mieczysław Fryde.

Komisja Bibljoteczna.

Przewodniczący — Jakób Glass (do 11 listopada 1932 r.), Michał Waśkowski (od 11 listopada 1932 r.).
Sekretarz — Stefan Łuszczkiewicz (od 11 listopada 1932 r.).
Członkowie — (do 11 listopada 1932 r.), Leon Babiński, Ignacy Ettinger, Karol Lutostański, Czesław Poznański, Stefan Urbanowicz;
(od 11 listopada 1932 r.) — Leon Babiński, Szymon Rundstein.

Członkowie Towarzystwa.

Na początku 1932 r. Towarzystwo liczyło 559 członków; przyjęto 24 osoby, wykreślono 6. Zmarło 9, a mianowicie: M. Borkowski, Stanisław Nowodworski, Jakób Neumark, Feliks Ochimowski, Bronisław Okołowicz, Jan Przeworski, Eugenjusz Śmiarowski, Zygmunt Sokołowski, T. Werner.

Sprawozdania Oddziałów.

Do chwili oddania do druku niniejszego sprawozdania, oddziały Towarzystwa, istniejące w Kaliszu, Kielcach, Łodzi oraz w Sosnowcu, sprawozdań ze swej działalności nie nadesłały.

WYKAZ SKŁADU OSOBOWEGO TOWARZYSTWA ZA LAT 25.

RADA.

Prezesi

1907—15	K. Dunin.	1924—26	T. Bujak.
1916—17	D. Anc.	1926—27	J. Glass.
1918—21	St. Bukowiecki.	1928—32	K. Lutostański.
1922—23	K. Lutostański		

Wice-Prezesi

1907—12	I. W. Domaszewski.	1922—23	T. Bujak.
1913—15	D. Anc.	1924—27	K. Lutostański.
1916—17	St. Bukowiecki.	1928—32	Sz. Rundstein.
1918—21	K. Lutostański		

Sekretarze

1907—11	B. Rotwand.	1917	B. Pohorecki.
1912—14	K. Lutostański.	1918—19	L. Domański.
1915	L. Domański.	1920—32	L. Babiński.
1916	M. Zbrowski.		

Skarbnicy:

1907—12	B. Rotwand.	1921—32	Al. Jackowski
1913—20	Sz. Rundstein.	1932	A. Dubieński.

Zastępcy Sekretarza

1907—09	M. Kuratow-Kuratowski.	1917—20	J. Glass.
		1921	T. Bujak.
1910—15	J. Mrozowski.	1922—27	Sz. Rundstein.
1916	B. Pohorecki.	1929—32	J. Sunderland.

Członkowie:

1907—10	W. Konic.	1917—18	M. Zbrowski.
1907—12	St. Leszczyński.	1918	B. Pohorecki.
1907—12	A. Suligowski.	1919—21	T. Bujak.
1910—12	D. Anc.	1919—24	St. Bukowiecki.
1911	K. Lutostański.	1922	J. Glass.
1913—15	St. Bukowiecki.	1923—28	I. Łyskowski.
1913—14	B. Rotwand.	1925—30	Z. Nagórski.
1915—16	K. Lutostański.	1929—30	J. Glass.
1916—17	J. Namitkiewicz.	1931	J. Kuczyński.
1916	L. Domański.	1931—32	M. Waśkowski.

KOMISJA REWIZYJNA.

1907—09	D. Anc.	1911—18	J. Światopełk-Zawadzki.
1907—10	H. Cederbaum.	1912	E. Plebiński.
1907—08	J. Kirszrot.	1913—32	S. Sieczkowski.
1909	J. Brzeziński.	1915—24	M. Lemieszewski.
1910	J. Benzef.	1919—23	W. Biskupski.
1910	St. Sieczkowski.	1924—32	S. Szczepański.
1911—14	M. Baruch.	1926—32	Z. Rymowicz.

SEKCJE.

Sekcja prawa cywilnego:

Prezesi

1907—09	J. J. Litauer.	1928	L. Domański.
1910—16	H. Konic.	1929—32	J. Namitkiewicz.
1917—27	M. Kuratow-Kuratowski.		

Wice-Prezesi

1907—09	J. Mrozowski.	1921—28	J. Namitkiewicz.
1910—16	J. Baliński.	1929—32	R. Kuratowski.
1917—18	St. Szczepański.		

Sekretarze

1907—09	Sz. Rundstein.	1921—28	Z. Blenau.
1910—16	St. Szyfer.	1928—32	J. Tatarkiewicz.
1917—18	St. Goldsztein.		

Zastępcy Sekretarza

1907—09	J. Światopełk Zawadzki.	1917—18	Z. Sokołowski.
1910—15	Z. Nagórski.	1921—29	J. Tatarkiewicz.
1916	St. Szczepański.	1930—32	J. Tomorowicz.

Sekcja prawa karnego:

Prezesi

1907—09	A. Moldenhawer.	1919—24	F. Falkiewicz.
1909—15	A. Pepłowski.	1925—32	W. Makowski.
1916—18	W. Makowski.		

Wice-Prezesi

1907—09	H. Ettinger.	1916—18	E. St. Rappaport.
1910—11	E. St. Rappaport.	1921—24	St. Śliwiński.
1912—15	A. Mogilnicki.	1925—32	M. Ettinger.

Sekretarze

1907—09	St. Dziewulski.	1916—18	Fr. Paschalski.
1910—12	J. Nowodworski.	1921—24	W. Herdin.
1913—15	J. Skokowski.	1925—32	M. Skoczyński.

Zastępcy Sekretarza

1907—09	W. Zawadzki.	1916—21	M. Ettinger.
1910—12	St. Rundo.	1922—24	I. Ettinger.
1913—15	Fr. Paschalski.	1925—32	W. Tyrchowski.

Sekcja prawa państwowego i administracyjnego:

Prezesi

1907—20	F. Ochimowski.	1924—32	St. Urbanowicz.
1921—23	R. Różycki.		

Wice-Prezesi

1907—10	H. Konic.	1919—21	St. Posner.
1912	W. Łypacewicz.	1922—23	St. Urbanowicz.
1913—15	J. Mrozowski.	1927—31	W. Wyganowski.
1916—18	J. Lange.		

Sekretarze

1907—11	W. Kinel.	1919—21	A. Chmurski.
1912—15	E. St. Rappaport.	1922—23	J. Rekowski.
1916—18	W. Maliniak.	1924—32	W. Czapiński.

Zastępcy Sekretarza

1907—12	H. A. Konn.	1922—23	A. Chmurski.
1913—15.	W. Maliniak.	1927—32	W. Chwalewik.
1916—18	St. Car.		

Sekcja ekonomiczno-społeczna:

Prezesi

1907	L. Lewinson.	1927—32	St. Dziewulski.
1908—24	St. A. Kempner.		

Wice-Prezesi

1908—09	N. Pinkus.	1913—18	B. Wasiutyński.
1910—11	St. Koszutski.	1921—32	J. Machnicki.

Sekretarze

1907	N. Pinkus.	1913—18	J. Machnicki.
1908—09	J. Kurnatowski.	1921—22	P. Minkowski.
1910—12	J. Brüner.	1927—32	W. Babiński.

Zastępcy Sekretarza

1907—09	A. Kronenbleck-Kroński.	1910—18	E. Chwalewik.
		1927—32	M. Fryde.

Sekcja historji prawa polskiego:

Prezesi

1918—20	A. Parczewski.	1921—32	J. Siemieński.

Wice-Prezesi

1918—20	J. Siemieński.	1927—32	L. Babiński.
1921—26	St. Car.		

Sekretarze

1918—20	L. Walewski.	1927—32	A. Stebelski.
1921—26	L. Babiński.		

Zastępcy Sekretarza

1918—26	R. Kuratowski.	1927—32	St. Groniowski.